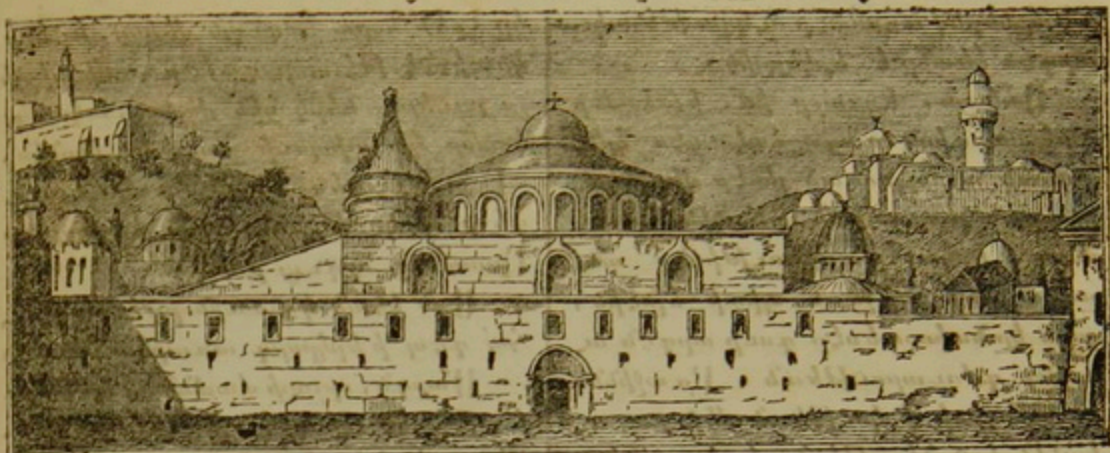

ՈՒԹՆԵՐՈՐԻ ՏԱՐԻ
ԹԻՒ 4.

ԱՄՍԱԳԻՐ

ԱՊՐԻԼ 30
1873.

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԳԻՏԱԿԱՆ

ՈՐԴԻՔ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

ԽՕՍՔ ԵՐԿՐՈՐԴ (*)

«Տեսէք որդիքի սեր շնորհաց մեզ Հայր • զի որդիք Աստուծոյ կոչեցաք և մէք • վասն այսորիկ աշխարհ, ոչ ծանաչէ զմեզ քանզի ոչ ծանեալ զնա • Արեւելք • այժմ որդիք Աստուծոյ եմք • և շեւ եւս է յայտ • եթէ զնա լինելոց իցեմք • դիտեմք զի յոր ժամ նա յայտնեցին նման նմա լինելոց եմք • զի տեսանելոց եմք զնա որպէս և էն • Եւ ամենայն որ ունի զայս յոյս յանձին որքէ զանձն իւր՝ որպէս և նայն սուրբ է ու • Ա • Գ • Զ • Գ • 1—3 •

«Այժմ որդիք Աստուծոյ եմք • և ասէ առաքեալն • այսինքն այժմ մեք էապէս այն եմք • ինչ որ պարտաւոր եմք լինիլ • Թէ երկրիս վրայ և թէ յերկինս մեք կարող եմք միայն որդիք

Աստուծոյ լինիլ և ոչ այլ ինչ • որ առ առաւել իցէ քան զորդիս Աստուծոյ • Իբրեւ որդիք Աստուծոյ մեք կը կրեմք արդէն մեր յաւիտենական որդեւ դրուածեան պարտականներն ու զգացումն • և մեր կեանքն • իւր սիրգ

(*) Հայրենասիր թիւնն • տես թիւ 5:

քու նքններով և հանուր ուղղութեամբ, արդէն կեանք է երկնային :

Սակայն, եղբայր իմ, եթէ մեր ճակատագիրն բացարձակապէս կրնա քուած աւարտուած լինէր մեր նկարագրած բարոյական վիճակին համեմատ, երկու առարկութիւնք անշուշտ մեր առջեւն պիտի ելնէին, զորս կը նախատեսէր դուք արդէն առանց դժուարութեան : Առաջինն, որ սոյնպիսի փրկութեան մէջ բաւականին երջանկութիւն պիտի չը լինէր, վասն զի պիտի չը լինէր նաեւ բաւականին սրբութիւն. ըստ սրում մեր գիտեմք արդէն, որ երջանկութիւնն սրբութեան չափով է. երջանկութիւնն ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ սրբութիւն : Եւ ինչ որ կը պակսի սրբութեան, այն է հնազանդութեան և սիրոյ, նոյնն կը պակսի նաեւ երջանկութեան, նոյնն կը նուազի նաեւ փրկութեան : Եւ կը խոտորովանիմ կանխաւ, սր փրկութիւնն մեզմէն արտաքոյ է, մեր բարոյական վերանորոգութենէն առաջ, անկախ մեր գործքերէն, և ամենեւին չափոյ և աստիճանի տակ չամփոփիր : Երրորդ կամ փրկուած է կամ ոչ : Եւ այ, նա միայն, ով որ զինքն կը ճանաչէ փրկեալ, փրկեալ չը նորհօք, փրկեալ վերադառնալիս մեզս չը դառնալու պայմանաւ, խտրապէս այնպիսին միայն կարօտութիւն կը դրայ կատարելագործութեան, որ է ծառա կամ փառք երջանկութեան : Եւ որովհետեւ, որչափ կը ջանայ, կը յառաջագիմէ, այնչափ եւս իւր նը պատակէն հեռի կը տեսնէ զինքն, և մի կողմէն արտաքին պարագաներն ու մարմնոյ կապերն, և միւս կողմէն կենաց վշտերն ու բնական յոժարութեանց մաքառումներն գերբնական յոժարութեանց հետ, միշտ մթութեան և անմարդութեան ստուերներ

կը ձգեն նորա հոգւոյն վերայ և երբ կը տեսնէ թէ ապագայի բան մի պիտի չը յաւելու ներկային վերայ, ակամայ կ'սմբ կ'ըստիպուի հարցնել ինքնին, — Այո է արդեօք երկնքն, այո է արդեօք փրկութիւնն, այո է արդեօք Աստուծոյ որդւոյ բաժինն :

Սոյն կէտն կ'առաջնորդէ մեզ ահա գէպ ի երկրորդ առարկութիւնն :

Երրորդն, որչափ ժամանակ որ մարդ է, ինչպէս որ պիտի լինի յաւիտեան, միշտ պիտի կարօտի ապագայի և միշտ պիտի ապրի յուսով : Հարժումն, յառաջագիմութիւնն յատուկ և էական սեպհականութիւնք են մարդկային բնութեան. և բոլոր արարչութեան մէջ ամենայն արարած կը համարատախանէ սոյն կարօտութեան և պիտոյից : Փրկեալն կամ բնական աշխարհն անսպառելի կ'երեւի, ոչ նուազ անսպառելի կ'երեւի նաեւ բարոյական աշխարհն : Կարող են մարդիկ միշտ յառաջել, աւելի լաւ ծառայել, աւելի լաւ գործել, աւելի լաւ սիրել : Եւ այս մասին ուրիշ է յԱստուած ապաւինիլ և նովաւ պարծիլ, որ կը հոգայ միշտ մեր գործունէութեան համար եւ կ'ընդարձակէ մեր էութեան կարողութիւնն անդրբան զսահման մտաց մերոյ և բանից : Երբ քանի որ յառաջելու և կատարելագործուելու այսպիսի մեծ աւարելի կայ մեր առջեւ, մեր հոգւոյ գործունէութեան թափններն կը տը կարացնեմք, եթէ բացարձակ իմաստով առնումք առաքելոյն սոյն խօսքն. «Այժմ որդիք Աստուծոյ եմք » :

Այսպէս զի բացարձակ իմաստով չը նկատենք, առաքեալն իսկոյն կը յաւելու, մեր նոր խնդիր յարուցանելու և գանգատելու առաջն առնող համար, հետեւալ խօսքն. «Եւ չեւ ես է յայտնի թէ զինչ լինելոյ իցեմք որով և նոր ու

որիչ ձեւ կը տայ II. Պօղոսի սոյն խօսքին. « Զօւտով եմք փրկեալքդ այն է՝ մեր ունիմք արդէն կատարեալ վատահաւ թիւ բայց ոչ կատարեալ վայելչումն երջանկութեան : Աւրեմն քանի մի կէտեր կան, որ բացատրութեան եւ յայտնութեան կարօտ են : Աստուծոյ որդին ունի մի ապագայ, և ի՞նչպէս կարող է ունենալ կենդանի ուրախութիւն և ճշմարիտ սէր, առանց նախատեսելու սոյն ապագայն : Երկիրն, որ բնակիւն մարդոյ պիտոյքներն չը լցուցանէր, առաւել եւս չը դոհոցներ վերանորոգեալ մարշոյ պիտոյքներն : Բայց որն է արդեօք մարդոյ ապագայն :

Յովհաննէս աւաքեալն կ'տեսէ. « Վիտեմք, զի յորժամ նա յայտնեցի՝ նման նմա լինելոյ եմք. զի տեսանելոյ եմք զնա, որդէս և էնդ : Բնա ձեր ապագայն — Լինիլ նման Լուսուծոյ : Բնա՛ սոյն ապագայի ժամանակն ու թուականն — Յորժամ նա յայտնեցի : Բնա՛ սոյն ապագայի գրաւականն — Տեսանելոյ եմք զնա, որպէս և, էն : Չը բաժանեմք ուրեմն սոյն գաղափարներն իրարմէ :

Չանալ նմանիլ Աստուծոյ, վերջապէս հաստատել ՚ի մեզ նորա պատկերն, ահա՛ բովանդակ առարկայ եւ նպատակ Աւետարանի, ահա՛ գործ փրկութեան, և սոյն գործն կ'ըսկսի նոյն վայրկենէն, երբ Աստուծոյ որդի տիտղոսն կը տրուի մեզ : Աստուծոյ որդին կը նմանի Աստուծոյ, և կը նշմանի ապագայի համար նշանակուած պայմանաւ, այն է տեսանել զնա որպէս և, էն : Այս ամենակարեւոր միջոյն գործ գրուած է նոր արարածի վերածննդութեան համար : Աստուծոյ զինքն յայտնեց մարդկան, որպէս եւ էն, և յայտնեց այնպէս գէ՛մ յանդիմոն, այնպէս լիւ և կատարեալ, որ այս մասին կարող չեմք

ասել բնաւ, թէ յայտնելու նոր բան մտցած է ապագայի համար :

Խօսքս այն յայտնութեան վերայ չէ, որ յայտնուած է Աստուծոյ աւարչագործութեամբ և հեթանոսներն անգամ գիտեն. « Վիտութիւնն Աստուծոյ յայտնի է ՚ի նոսա, այսինքն ՚ի հեթանոսս : Բանպի Աստուծոյ իսկ յայտնեաց նոցա : Օ՛ի աներեւոյթք նորա ՚ի սկզբանէ աշխարհի տարածովքս իմացեալ տեսանին, այսինքն է մշտնջենաւորութիւն և զօրութիւն և աստուածութիւն նորադ : Զո՛վ. Ա. 19-20 : Թէպէտ և աններելի են հեթանոսներն, որ չը ճանաչեցին զ'Աստուծոյ իւր արարչութիւն գործքերով. սակայն կարող եմք ասել միանգամայն, որ նոցա մեղաւոր վիճակն կը խաւարեցնէր նոցա համար արարչութեան պարզ հայելին, որով և անընդունակ կը լինէին, ինչպէս որ կը լինիմք նաեւ մեր, գտնել և տեսնել զ'Աստուծոյ իւր գործոց մէջ այնպէս, ինչպէս որ է, և որ մեր գրեւորած վիճակին նայելով տիեզերքն, բոլոր իւր հրաշալիքներով կարող չէ բովանդակապէս յայտնել և ցուցանել մեզ զ'Աստուծոյ : Աւրեմն մեզ համար աններելին ոչ թէ չը տեսնելն է, այլ մեր անձն այնպիսի վիճակի մէջ դնելն, որով անհնարին է տեսնել : Բայց զիարդ և իցէ, Աստուծոյ իւր արարչութեան գործքերով զինքն չը յայտնէր մեղաւոր մարդոյն այնպէս, ինչպէս որ է, և ինչպէս որ կամի լինել նորա համար : Աստուծոյ կերեւի որպէս պահպանող մեր երկրաւոր գոյութեան, բայց անգրքան զ'արարիչն և զՆախախնամողն կայ տակաւին քօղ մի, վարագոյր մի, որ կը բռնէ մեզմէն նորա միւս կատարելութիւնքն : Ի՞նչ կայ արդեօք ՚ի յետուստ վարագոյրին, դատաւոր թէ

հայր : Անք ներքին կարօտութիւն մի
ունիմք այս բանն խմանալու , և բնու-
թիւնն չը պատմեր մեզ զայն :

Խօսքս այն յայտնութեան վերայ
չէ նմանապէս , թէ յայտնուած է Աս-
տուած Սոխիսի ժողովրդին այնպէս ,
ինչպէս որ է : Եթէ ասեմք , որ Աս-
տուած այնպէս է , ինչպէս որ կը խօ-
սի կայծականց ու ամպոց մէջէն եւ
լերան բարձրութիւնէն , ուր ամենայն
ինչ այնպիսի սոսկալի երեւոյթ ունէր ,
որ Սոխէս իսկ կ'աղօղակէր . «Օտր
հուրեալ եմ և դողամ » , եթէ ասեմք ,
որ այնպէս է Աստուած , անհնար է
ըմբռնել թէ ինչպէս կարող է սոյն
Աստուծոյ տեսութիւնն առ ինքն տա-
նել որդիներն , և ինչպէս կարելի է նը-
մանիլ նմա , և կամ ինչպէս կարելի է
որ այսու նմանութեամբ կատարուի
մեր վերածննդութիւնն : Անշուտ ար-
դարութիւնն արժան է Աստուծոյ և
մեզ ներուած չէ բնու ենթադրու-
թեամբ փոխ տալ նմա այնպիսի մի
կատարելութիւն , որով անարգուի
նորա արդարութիւնն : Իայց ինչպէս
կարող է յարմարիլ մեզ սոյն օրինակ
մի արդարութիւն . ինչպէս կարող է
սոյն արդարութիւնն մէն միայնակ լը-
ցուցանել մեր վախճանն , և թէ չս-
կրանք գործադրել զայն առ մեզ : Իայց
եթէ լրիւ գործադրուի սոյն սոսկալի
արդարութիւնն , իսպառ կ'ոչնչացնէ
զմեզ :

Ուրեմն , եղբարք իմ , խօսքս ոչ
այն յայտնութեան վերայ է , որ յայտ-
նեցաւ Աստուած արարչապարծութիւն ,
և ոչ այն յայտնութեան վերայ , որով
յայտնեցաւ Սոխիսին , այլ այն յայտ-
նութեան վերայ , որ յայտնեցաւ Աս-
տուած Յիսուսի , և յայտնեցաւ
այնպէս , ինչպէս որ է : Այնպէս , ինչ-
պէս որ է , այսինքն՝ նա է ԱՆԱՉԱՌ-
ԳԱՑԱԽՈՐ և ՈՂՈՐՄԱՅ ՓՐԿԻՉ : Ոչ

միայն այնպէս , ինչպէս որ է , այլ եւ
այնպէս , ինչպէս որ պարտի ներկայա-
նալ մեզ իբրեւ օրինակ : Ասան զի
ինչ օգուտ կը լինի մեզ ուսանիլ նորա
արդարութիւնն , եթէ չուսանիմք նո-
րա սէրն : Այնպէս , ինչպէս որ պարտ
էր լինիլ , օրպէս զի կարող լինէինք
տեսնել զինքն և տեսնելով զմայիլ :
Ասան զի , եթէ չը մարդանար , կա-
րող էինք արդեօք տեսնել զնա ՚ի մօ-
տուստ , Աստուծոյ օրինակներն պատ-
շաճեցնել մարդկային վիճակին և զմեզ
համոզել անհերքելի փաստիւ , որ կա-
տարելապարծութիւնն մեր նպատակն
է , և թէ մեր բնութիւնն և թէ մեր
վիճակն կ'անկախին իրենց մէջ ամե-
նայն տարեքք և պայմանք սուրբ կե-
նոց : Ար համարձակիմ տեսլ , որ մեք
տեսանք զԱստուած , ինչպէս պիտի
լինէր , ինչ որ պիտի առնէր , եթէ
մարդ լինէր Աստուած : Այսպէս է
գաղտնիքն , այսպէս է արդիւնաւոր
չնորհն խորհրդաւոր մարդեղութեան
Տեսուն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի :

«Նման նմա լինելոց եմք . զի առ-
սանելոց եմք զնա , օրպէս և էն » : Ե-
թէ ասեմք , որ միայն պարզ տեսու-
թիւնն կարող է զմեզ նման նմա առ-
նել և հաղորդել մեզ նորա յատկու-
թիւնքն ու բնութիւնն , առաջին ահ-
նարկութեամբ կը համարուի այս բո-
լորովին միատրեան գաղափար եւ
յնորք երեւակայութեան : Իայց հարկ
է խմանալ , որ ընդդիմադիր նախապա-
շարումն յառաջ կը գայ միայն խորին
տգիտութենէ , այսինքն մարդկային
բնութեան օրէնքներն և ճշմարտու-
թեան հզօր զօրութիւնը չը ճանաչե-
լէն : Այս նկատմամբ եթէ սակաւ
ինչ խորհրդածեմք , Առաքելոյն ահ-
նարկած խմատին կը մօտենամք : Այն
փոխեցէք ձեր աչաց առջեւ այն ամեն
գծերն կամ յատկանիւնքն , զորս յա-

Ջորգարար ներկայացուցինք ձեզ :
Պատկերացուցէք ձեր առջեւ կատա-
րեալ սրբութիւնն , որ առաջին ան-
գամ երևեւցաւ մարդկութեան , նոյն
խոյն մարդկութեան կերպսրանաւ ,
սրբութիւնն , պատշաճաւորն կենաց
ամեն գիտաւոր յարաբերութեանց ,
սրբութիւնն , որ կը մերժէ ինչ որ
ստեղծման կը պատճառէ , կը մտաւ
կարտէ ինչ որ սէրն կը պահանջէ .
պատկերացուցէք ձեզ սրբութիւնն
երջանկութեան գծերով եւ տես-
քով , որ կը քնէ , իրրեւ ցնորք , բա-
րեբաասութեան միւս բոլոր երեւոյթ-
ներն եւ լինքն միայն կը վախճանէ նո-
յս տեղ անուամբ գերագոյն եւ ճշմա-
րիւս երջանկութեան : Այն հոգին , որ
հաւատարապէս կարօտութիւն կը դ-
րոյ սրբութեան եւ երջանկութեան ,
երբ տեսնէ երկրեան այսպէս միա-
ցած , ի՞նչ կը կարծէք դուք , միթէ
անօգնւտ կը լինի նորա համար սոյն
միացեալ պատկերի տեսութիւնն , եւ
մի թէ չի փափագիր իրեն սեպհակաւ
նել սոյն կրկնակի գանձն : Սրբութիւ-
նըն , երբ կազապտուած է ամեն զոր-
հուրեցուցիչ գծերէ , եւ զարգարուած
է ամեն վստահեցուցիչ զարգերով ,
երբ կը պատկերանայ գեղեցիկ՝ իւր
յատուկ գեղեցկութեամբ եւ գեղեցիկ՝
իւր խոստումներով , սրբութիւնն եղ-
բարք , անշուշտ պէտք է ունենայ իւր
հզօր հրապուրանքն , եւ կամ , աւելի
լուս է տեսլ պէտք է գանն եւ գործադ-
րէ այն ամենայն , որով առաջին ան-
գամ զարգարեցաւ ՚ի զարդ լուսեղէն :
Հոգին , որ ՚ի սրբութիւն կոչուած է ,
պէտք է որ սրբութիւնն միայն ճա-
նաչէ ճշմարիտ բարիք , միակ առար-
կայ եւ միակ գերագոյն վախճան : Հո-
գին պարտի սրբութեան հետ միանալ
սիրով , ինչպէս աչքն լուսոյ հետ , ինչ
պէս բովանդակ մարդն՝ կենաց հետ :

Հոգին պարտի ոչ միայն նկատել եւ
տեսնել սրբութիւնն , այլ եւ բոլոր ճա-
փու նկատողութեանն նաեւ իւրացու-
ցանել , նովաւ թափանցիլ եւ իւր յա-
տուկ էութեան տեղ փոխանակել սոյն
անտուածային էութիւնն , սոյն անտ-
ուածեղէն սրբութիւնն : Սրբութեան
տեսութիւնն միայն բաւական է հոգ-
ւոյ համար , վասն զի միացումն արդէն
առաջուց կայ գիտաւորութեան մէջ .
կամքն արդէն սուրբ է , նա այնպէս
կը ձգտի եւ կը փափագի սրբութեան ,
ինչպէս կաւրճքն կը փափագի օդոյ եւ
եւ տուրեւառութեան շնչոյ : Այնք է
է հոգւոյն ճանաչել միայն ինչ որ կը
սիրէ եւ ահա՛ ոյս է պատճառն , որ
միայն տեսութեամբ նոր կերպարանք
կ'առնու , կը նորոգի եւ կը վերափոխի :
Վասն զի , նայիլ կը նշանակէ անտ-
նալ , իսկ տեսանել կը նշանակէ կեալ ,
ասորիլ :

Արդ՝ որովհետեւ ճշմարիտ է թէ .
« Որ ետեսն զՅիսուս ետես զՀայրն :
(Յովն . ԺԳ . 9 . ճշմարիտ է նոյնպէս
թէ . « Ամենայն որ տեսանիցէ զԱրդի
է հաւատալոյ ՚ի նա , ընկալցի զկեանս
սըն յաւիտենականս » . (Յովն . 2 . 40 .
այսինքն լիցի նման Աստուծոյ , որ է
ունենալ կեանք եւ կեանք յաւիտենա-
կան : (Յիսուսիւ տեսանել զԱստուած
եւ հաւատալ , այս տեսութիւնն է աւ-
հա՛ որ կը վերանորոգէ երկրիս վերայ
Աստուծոյ որդւոյ շնչեալ ցեղն ու սե-
րունդն : (Այց , եթէ Աստուած եւ
րեւեցաւ (Յիսուսիւ Վրիստոսիւ այն-
պէս որպէս եւ է , ի՞նչ կը մնայ ուրե-
մըն ապագայի համար , ի՞նչ է , զոր կը
պահպանէ մեզ համար հանդերձեալ
աշխարհն եւ ի՞նչ կը նշանակեն առաքե-
լոյն սոյն խօսքերն . « Յորժամ նա յայտ-
նեացի , նման նմա լինելոյ եմք , զի
տեսանեալոյ եմք զնա՝ որպէս եւ էն » :
Այնք է յայտնուած չէ՞ նա արդէն ,

և միթէ կարողացած չենք տեսնել ըզ-
նա, որպէս և է :

Եղբարք իմ, առարկան չէր ուրե-
մին, որ կը պահէր, այլ տեսութիւ-
նն : Հիւանդոտ կամ մշուշապատ
աչքն պիտի չը կարողանար լաւ տես-
նել : Գոհութիւն Լստուծոյ, սոյն
աչքն կարողացաւ տեսնել և իւր տե-
սութեամբ հազորդել հոգւոյն մի ան-
պատում ուրախութիւն և անմահ
տարերք նոր կենաց : Լայց մոչտի
խոչնդոտներ եւ մոչտի առարկայք
կան մեր տեսութեան և իւր առար-
կային մէջ, և մոչտի առիթներ կան,
որք կը միանան, որ արգելուն զմեզ
տեսնել միանգամայն, շարունակ եւ
որոշակի զՅիսուս համանգամայն, այ-
սինքն զՆստուած բովանդակ : Որքան
առիթներ կան, որք կը միանան եւ
կ'արգելուն զմեզ լիովին նմանիլ նմա,
վասն զի ճշմարիտ նմանութիւնն կա-
խումն ունի կատարեալ տեսութենէ :

Եւ, աստուածային գթութիւնն
այնպէս տնօրինեց, որ Լստուծոյ որ-
գին կարող լինի վայելել իւր Հօր տե-
սութիւնն ամենայն լուծեամբ, և
թողց միայն մի բան, այն է թողից
զմարդն կապեալ մարմնոյ կապերով և
կենաց հոգսերով Տեսանել զՆստուած
յամենայն ժամ, առանց ցնորման,
առանց ամպոց մթապնութեան, տե-
սանել տեսական ջինջ տեսութեամբ,
երբէք տրուած չէ Լստուծոյ որդւոյն
երկրիս վերայ սոյն բաժինն շնորհաց :
Եւ մարդիկն իսկ, որ մոռնալով իւ-
րեանց մահկանացու վիճակն, կամե-
ցած են մտօք թափանցել 'ի յետին
խորս խորութեանցն Լստուծոյ, նորա
ամենէն աւելի լաւ ցուցած են թէ
մոչտի սահմանափակ է մեր կարողու-
թիւնն : Եւ իսկ խորհրդական յափը-
պակութիւնքն այնքան չեն օգնած նո-
ցն, ինչպէս և չ'օգնէր խոնարհ հա-

ւատացելոյն իւր խոնարհ տեսութիւ-
նն ու նայուածքն : Պօղոս առաքեա-
լն իմաստ լաւ բացատրած է սոյն կէ-
տրն ասելով. « Եւ իմ կը տեսնեմք
շիւթ և իրրեւ հայելոյ միջոցաւ և
թէ կը ճանաչեմք միայն » : մասն առ-
մասն ու Լստուծոյ տեսութիւնն, շա-
րունակ տեսութիւնն զնայուած է
մեզ, և կ'սրի իրաւամբ, զՆստուած
և զստուածայինն տեսնելու համար՝
ես արդէն ասացի, որ երկու խոչն-
դոտներ մեր և Լստուծոյ մէջ կը միա-
նեն, և, այսպէս ասելով, կ'արգելուն
կը խորտակեն մեր տեսութիւնն : Եւ
երկու խոչնդոտներն են — մարմինն
և, կեանքն :

Մարմինն, այսինքն այն ամենայն
ինչ որ կայ մարդոյ մէջ և ինչ որ կը
մնայ նոյն իսկ Լստուծոյ որդւոյ մէջ,
ինչպիսի են զուտ մարդկային յօժարու-
թիւնքն և մանաւանդ այնպիսիքն,
որք կը վերաբերին հակառակակող-
մեանց 'ի մեղս : Եւ սոյն տարերքն
կը բարձրանան մեր աչաց առջեւ իւ-
րեւ գոյրչի անմաքուր, իսկոյն կը դա-
դարիմք մեք զՆստուած տեսնել : Լս-
տուծոյ պատկերն կը նուազի, կը տը-
կորանայ, կը շիւթի, կը ջնջուի, կ'ան-
հետի մեր առջեւէն : Եւ կը տես-
նեմք զայն միայն հորիզնի վերայ ան-
կերպարան, տխուր և թերեւս բն-
պառնայից, կողոպտուած ամեն գե-
ղեցկութենէ, որ զմեզ կը հրապու-
րէր զինքն սիրելու, կողոպտուած ա-
մեն գործանքէ, որ զմեզ կը միացը-
նէր և տակաւ առ տակաւ զմեզ կը
համակերպէր նորա հետ : Կարող եմք
նաեւ ասել, որ սոյն թանձր գոյրչի-
ներու յարատեւ ազդեցութեամբ,
աստուածային պատկերն, շատ կամ
սակաւ, կը փոփոխի, կ'այլայլի և եր-
բէք չ'երեւիր մեզ իւր կատարեալ
յստակութեամբ : Եւ այնպէս որ կամ

մեր աշխարհային երեւակացութեան
Լատուծմէն և կամ հին օրինաց Լա-
տուծմէն միշտ շփոթ պատկեր մի կը
գոյանայ և կ'աղակերպէ, կ'աղափոխէ
Լեւոնարանաւ յայտնուած և քա-
րազուած ճշմարիտ Լատուծոյ խելա-
կան և կատարեալ պատկերն :

(Շարունկ-ի-ն)

ՄԵՐ Եկեղեցական երգեցողու-
թիւնն, կամ, աւելի պարզ ասել, մեր
քրիստոնէական աստուածապաշտու-
թեան նուագաւոր աղօթքն ու փառա-
բանութիւնն օր աւուր խանգարուե-
լու վերայ է : Այն աղէտալի աղաւա-
ղութեան պատճառն մի կողմէն Ազ-
գային եկեղեցական Վարչութեան ան-
հոգութիւնն է և միւս կողմէն, երա-
ժշտական տգիտութեան հետ, կամա-
հաճ ոմանց անձնապատան յանգրդ-
նութիւնն, որք իւրեանց ձայնի, մերթ-
լալական և մերթ զօտական գեղգե-
ղանքներուն ասպախնելով, քան թէ
երաժշտական ուսման կանոնաց եւ
նախնական երգեցման եղանակին, կ'աշ-
լայեն, կը քաշքշեն, կը խեղաթիւրեն
եւ կ'անշքայեն մեր ժամակարգու-
թեան պարզ ու վսեմ երգերն, սրտա-
խօս ու սրտագրաւ նուագներն և ըն-
տիր ընտիր շարականներն, ստեղծներն
ու մեղեգիներն, որով եւ մեր աստ-
ուածապաշտութեան սրբափայլն առա-
ւել փայնասունի և զօսափայլի խառ-
նաշփոթ տեսարան կը դարձնեն, քան
թէ տուն աղօթից եւ տեղի մտախոհ
եւ ջերմեռանդն երկրպագութեան :
Կարի մեծ վիշտ է այն աղաւաղումն
երկեղած սրտերու և եկեղեցոյ ի-
րական փառաց նախանձախնդիր ոգի

ներու համար, բայց խիստ սակաւա-
թիւ և համարեալ թէ մատնանիշ առ-
նելու չափ հազուադիւս են այն ան-
ձինքն, որք գործնական կերպիւ կը ջա-
նան առաջն առնուլ այն վնասակար
խառնաշփոթութեան : Այս հազուա-
դիւս անձանց առաջինն կը համարուի
իրաւամբ Պ. Եղիա Տնտեսեան, որ
դանտղան հասուն յօգուածներով, բա-
նի մի տարիներէ ՚ի վեր, այն խնդիրն
լրագրաց մէջ յուզելէն զկնի՝ այսօր ևս
իւր ԵԿԵՂ.ԵՑԱԿԱՆ ԵՐԳԵՑՄՈՒՆՔ
վերնագրով յայտարարութիւնն կը հը-
րատարակէ պատուական Մատիսի 1368
և 1339 թիւերուն մէջ, յորմէ և մեր
առնելով ուրախութեամբ կը հաղոր-
դեմք մեր ընթերցողաց, ցաւելով ընդ-
նմին, որ հեռուորութեան աւթիւ-
անկարող ենք, իւր նոր աշխատասի-
րութիւնն, տարագրութենէն առաջ,
տեսնել, գիտել և անկեղծաբար մեր
գիտողութիւնքն անձամբ իրեն հա-
ղորդել :

ԵԿԵՂ.ԵՑԱԿԱՆ ԵՐԳԵՑՄՈՒՆՔ

Մեր ազգային եկեղեցական երգոյ
ներկայ անկերպարան վիճակին վրայ
քանիցս անգամ հրապարակաւ խօս-
ուած ըլլալով, ներկայ յօդուածիս նը-
պատակն այս մասին մանրամասն տե-
ղեկութիւններ հրատարակել չէ, այլ՝
գործնական արգիւնք մը ներկայացնել
ընթերցողաց, և անոր վրայ քանի մը
տեղեկութիւն հրատարակել :

Մեր եկեղեցական երգոյ ներկայ
վիճակին մէջ, անոնց ճիշդ եղանակնե-
րը գտնել և ՚ի գիր առնուլն որչափ
ալ անհնարութեան մօտ գժուարու-
թիւն մ'է, սակայն բաղմօրեայ փոր-
ձերով ու հետախուզութեամբ հա-
ւաքած մեր տեղեկութիւններն հա-
մարձակութիւն տուին մեզ՝ որ Շարու-